

1) Anderson, B. (2003) Pomyslná společenství. In Hroch, M. (ed.) Pohledy na národ a nacionalismus. Čítanka textů. Sociologické nakladatelství, Praha, str. 239-269.

Klíčová slova: nacionalismus, tradiční společenství, časový pohled, dynastické říše, náboženská společenství.

Obsah:

Při zkoumání vzniku některých států v Evropě i mimo ni můžeme nalézt určité souvislosti. Vlna nových států ve 20. století sebou nese v pozadí nacionalistické hnutí. Avšak již od 19. století nacionalistické myšlenky posilují svoji pozici v hlavách. Není však náhodou, že nacionalistická hnutí často vznikla z hnutí marxistických. Oproti tomu dodnes existují státy, které svůj vznik nespojili s jedním národem. Zde můžeme nalézt dědictví přednacionalistických dynastických států jako například Velké Británie. Přes obrovský vliv nacionalismu na současný svět, existuje pomálu vhodného teoretického uchopení tohoto jevu. Někteří vědci se domnívají, že nacionalismus je neplánovaných nebo nechtěným důsledkem marxismu.

Každý, kdo se zamyslí nad pojmem národ, pravděpodobně dojde k jinému názoru. Historikové ho vidí jako nový moderní názor, nacionalisté jako starobylou myšlenku. Nacionalismus má obrovskou politickou moc, avšak zde nalézáme filozofickou chudobu. Na základě antropologického přístupu je možné národ chápat jako pomyslné politické společenství. Pomyslné proto, že jeho členové se většinou nikdy neseťkají, ale věří v existenci ostatních. Úkolem a cílem tohoto článku je poodhalit důvody a historické pozadí vzniku nacionalismu.

Každý směr každé společenství se vyznačuje určitou symbolikou. Nejvýraznějším symbolem nacionalismu jsou hroby padlých vojáků. Tyto hroby jsou mnohdy beze jména a nikdo ani nezkoumá kdo v nich leží. Je však důležité, že v hrobě je někdo kdo padl za národ. Avšak bezejmenné hroby si málo nikdo nedovolí zdevastovat, neboť pro nacionalisty by to byla svatokrádež.

Jedněmi z největších a nejsilnějších společenství v období lidské existence byla společenství náboženská. Vždyť vzpomeňme na sílu křesťanství či islámu. Rysem také byla existence posvátného písma a také úzké skupiny lidí, kteří se v písmu vyznali. Velká klasická společenství vnímala také sama sebe za centrum vzdělanosti. Jedním z důvodů postupného poklesu náboženských společenství byl rozvoj jazyka v jednotlivých státech.

Pro lidi po dlouhá staletí by bylo těžko představitelné, kdyby žili v jiném než monarchistickém zřízení. Monarchie byla uspořádaná kolem nadřazeného centra, jehož legitimita byla dána od Boha, ne od obyvatelstva. Dynastické státy měnili různě svoji velikost často výboji, velký vliv měla také sňatková politika, proto mohl mít jeden panovník královské tituly různých zemí. Tato legitimita se začíná měnit v 17. století, kdy se státy začaly ztotožňovat s určitým územím a národním smýšlením.

Nedá se však říci, že pomyslná společenství národů jednoduše vyrůstají ze společenství náboženských a dynastických říší, a že je jednoduše nahrazují. Je třeba jen pochopit určité okolnosti a události, které jejich vznik umožnily. Velký rozdíl mezi tradičními společenstvími a národama lze nalézt ve vnímání času. Dříve se nemluvilo a nějakých uplynulých letech či budoucnosti, tento jev se dostavil až s nacionalistickými myšlenkami.

Hodnocení:

Autor se v článku zabývá nacionalismem a jeho vlivem na společnost. Také se snaží ukázat jaké okolnosti umožnily jeho vznik a jeho obrovský význam. Nesnaží se nacionalismus nějakým způsobem analyzovat nebo charakterizovat, prostě jen ukazuje, že skutečně je, a že ho nikdo nemůže popřít. Také se snaží naznačit, že před vznikem před vznikem nacionalistických myšlenek existovala také jiná společenství. Autor zmiňuje společenství náboženská a dynastická. Autor netvrdí, že nacionalismus tato společenství nahradil, spíše naznačuje, jak se společnost vyvíjela.

Tento článek bych spíše řadil do kategorie sociologických nebo politologických, s geografii toho nemá moc společného. S geografii má společné hlavní motiv celého článku, což je nacionalismus, a právě nacionalismus zasahuje v geografii do spousty témat.

Otázky:

Bylo by možné, aby vedle sebe existovala náboženská společenství, dynastické říše a národní státy?

2) Johnson, N. C. (2002) The Renaissance of Nationalism. In Johnston, R. J., Taylor, P. J., Watts, M. J. (eds.) Geographies of Global Change. Remapping the World. 2nd. ed. Blackwell, Oxford, str. 130-142.

Klíčová slova: národ, národní identita, jazyk, pomníky národa, symboly národa

Obsah:

V úvodu autor mluví o situaci, která nastala po roce 1989. Naznačuje, že právě v tomto období vzrůstá význam národních myšlenek. Umožněno to bylo skončením studené války a rozbitím rozdělení světa na dva tábory, i když připouští význam nacionalismu po uplynulá dvě století. Nacionalismus považuje za nejvýznamnější ideologii a národ za pomyslné společenství, stejně jako Anderson v předcházejícím článku.

Autorka se věnuje jednotlivým oporám nacionalistických myšlenek. Zdůrazňuje význam objevení knihtisku, což umožnilo šíření myšlenek v jednotlivých jazycích. Tento fakt dal možná onen první impuls a první možnost k těmto myšlenkám a společenstvím.

Zmiňuje význam jazyka. Pomocí stejného jazyka mohli lidé i ze vzdálenějších oblastí komunikovat a sdělovat si myšlenky a hodnoty. Jako důkaz ukazuje příklad Francie, kde rozšíření pařížského dialektu umožnilo vznik silného státu. Jako další oporu zmiňuje historii. Význam historie je v uznání legitimacy daného národa. Připomínání slavných událostí a osobností může prohlubovat sounáležitost národa.

Důležité je také význam určitých symbolů a území, na němž národ pobývá. Každý národ má pomníky, sochy, místa, mučedníky, na které vzpomíná v obdobích mířů a prosperity. U těchto symbolů se lidé sházejí i ve špatných dobách, a to prohlubuje národní cítění. Zajímavý je také přístup k genderu. Obecně jsou to muži, kteří bývají spjati se symboly národa, avšak ženy mají také své pevné místo.

V současnosti jsme svědky globalizace a postupného propojování světa, avšak národní cítění bude mít v tomto světě své pevné místo.

Hodnocení:

Autorka věnovala velkou část článku takovým, bych řekl, základním znakům nacionalismu. Zopakovala význam jazyka, historie, území a symbolů. Trošičku novější byl pohled na, možná dříve přehlížený, význam žen pro národ. Zde vyvstává otázka jestli má

nacionalismus dnes právě pro nás stále takový význam pro státy Evropy, jako před jedním stoletím. Myslím, že mimo několika území, již tato problematika není důležitá. Dá se také polemizovat, zda ve všech státech měl právě nacionalismus takovou zásluhu na jeho vznik. Přínosnost tohoto článku není až zas tak velká. Pozitivní bylo ukazování příkladů jednotlivých států.

Otázky:

Důležitost nacionalismu při vzniku různých států?

Jaké konflikty byly vyvolány právě nacionalismem?

Jak se bude vyvíjet význam nacionalismu?